

ЖЕНСКИЙ СВѢТЪ

СЪ ПРИТУРКА

„ДОМАКИНЯ“ ПЕРИОДИЧЕСКО СПИСАНИЕ,

РЕДАКТИРАНО ОТЪ ЖЕНИ
ЗА ГОСПОЖИ И ГОСПОЖИЦИ

Списанието излиза дваждъ, на 1 и 20, а при-
турката веднаждъ, на 10 число всяки мѣсецъ.

Директорка: ТЕОДОРА Г. НОЕВА

Годишенъ : бонамѣтъ
гредплатимъ

I. На списанието :
За България 4 лева

„ странство 5 „

II. На списанието
съ притурката.

За България 7 лева

„ странство 9 „

Абонати се записватъ
направо въ дирекцията на
списанието и въ всички
тѣ телеграфо-пощен. стан-
ции изъ княжеството.

Всѣхъ обявлениа, отъ
носящи се до госпожи и
госпожици, публикуватъ
се въ послѣдната страни-
ца за 30 ето рѣдѣтъ.
За постоянни обявлениа
особени условия

Писма, ржкописи и па-
ри се испращатъ: до Ди-
ректорката на „Женския
Свѣтъ“ улица Вѣнишка
№ 122.

Писма неплатени не се
приематъ.

Съдържание :

„Женский Свѣтъ“ и притурката му „Домакния“. —
Жената на единъ великъ чловѣкъ. — Изъ философскитѣ
етюди на М. В. Гезобразова. — Писень (разказъ). —
Разни. — Книги и списания. — Корреспонденция. — Извѣстия.

„Женский Свѣтъ“

— и притурката му „Домакния“, —

рецензирани повторно отъ Европейския печать

Въ минжлия брой на списанието ни
бѣхме съобщили на читателкитѣ си за ре-
цензията, направена отъ извѣстния кри-
тикъ г. Соподцько за нашето списание
„Ж. Свѣтъ“ и притурката „Домакния“ и
публикувана въ полското списание „Prze-
glad Powszechny“ Тукъ сега съ особена
радость помѣстваме тая рецензия на г.
Соподцько, въ която най-ясно се виждатъ
въ резюме всичкитѣ ни стрѣмления, цѣль-
та на списанието ни и голѣмата полза,
която то принася на своитѣ си читатели и
читателки, като едно отъ най-добритѣ и
полезни списания. Ето тая рецензия.

Отдавна вече по цѣлия свѣтъ е констатирано
интересното влияние, което женитѣ упражняватъ
надъ чловѣчеството посредствомъ семейството
— влияние, което Вармийскій епископъ, прочу-
тий полски писателъ и поетъ, живущъ около
края на XVIII вѣкъ, Игнатий Красицки, съу-
мѣлъ е да характеризира тъй добрѣ, ако и гру-

бичко, съ думитѣ: «Взирьки всичкитѣ прѣиму-
щества на пола ни, управляваме свѣта, а ний
сами се управляваме отъ женитѣ».

Колкото повече напредва цивилизацията на
чловѣчеството, толкова пѣкъ и туй влияние се
увеличава и простира повече и повече, ако и
женитѣ, разбира се, сж подложени и тѣ на вли-
янието отъ общото интелектуално движение. Ето
защо когато нѣкой иска да си състави една идея
за интелектуалния уровень на кой-да-е народъ,
трѣбва да изучи, дали женитѣ въ тоя народъ
съзнаватъ и проумѣватъ достатъчно дължности-
тѣ си, като съпржзи, майки и гражданки на оте-
чеството си, ако оцѣняватъ добрѣ мѣстото си
въ семейството и обществото както отговор-
ността си прѣдъ Бога и чловѣчеството.

Една приблизителна идея за всичко това
могатъ ни да особенно прѣдначинитѣ за же-
ната органи на пресата; защото тамъ най-ясно
може да се видѣ, каква именно степенъ въ пра-
вственността и цивилизацията държи по-голѣ-
мата частъ отъ жени, какви цѣли сж си поста-
вили тѣ и съ какви срѣдства тѣ се стрѣмѣтъ
да ги достигнатъ. По цѣлата Европа нѣма вече
ни една страна, може би, дѣто да се не изда-
ватъ отъ тоя родъ журналы. Даже и една страна
толкова още млада въ историята на цивилиза-
цията, каквото е България, снабдила се отъ прѣди
двѣ години съ единъ журналъ отъ тоя родъ,
титულიранъ „Женский Свѣтъ“, който ще може
нѣкой денъ да патѣгне рѣшително надъ възни-

тъ на възпитанието на майките, на семействата въ тая страна. Надѣваме се прочее, че читателитѣ на «Przeglad» нѣма да ни се сърдятъ, ако за единъ моментъ възпрѣмъ вниманието имъ върху тоя пръвъ доказъ за интелектуалния животъ на момитѣ въ тая братска нация.

Всички *pro desideria* на тоя журналъ могатъ се резюмира въ двѣ думи: «Повече свѣтлина!» Освѣнъ туй тукъ нѣма нищо удивително, че по личнитѣ прѣдставителки отъ българската народностъ гонятъ тая цѣль за своитѣ сестри. За да се разбере по-добрѣ всичката сила, както и всички, заключающа се болѣзнъ въ туй възклицание, което се провиква изъ всѣка страница на тоя журналъ, трѣбва да се знае че женитѣ и до нашитѣ дни съставлявали една долна и прѣзрѣна класа у българския народъ. Подъ йгото на мюсюлманитѣ, които го притѣснявали прѣзъ петъ вѣба, цѣлий български народъ, съ исключение на по-личнитѣ му синове, на които числото не било по голѣмо, бѣше потъналъ въ мракъ отъ вѣмъ интелектуално отношение. Слѣдъ придобиване отново независимостта на отечеството си, прѣдставителитѣ маже на българския народъ съ ревностъ се прѣдали на учението, като исчерпвали наука изъ чужди източници, колчемъ тѣхнитѣ не имъ сж достигнали. Твърдѣ малко обаче се е помислило за възпитанието на женитѣ. Естественното слѣдствие отъ туй положение на работитѣ било, че по-голѣмата частъ български жени изъ срѣдната общественна класа, на които никой не се погрижилъ да достави благодѣлнитѣ плодове на цивилизацията и да придаде на мислитѣ имъ единъ по-сериозенъ характеръ, осажда се сега за своето кокетство, суетностъ, пустота, понежепр ибирала само понятия, тѣй да се каже, на модерната цивилизация. Твърдѣ често се случва прочее, штоо младитѣ, изучени въ странство, българи, като се възвѣрнатъ въ отечеството си, да не могатъ намѣри измежду съотечественицитѣ си нѣкоя жена достатъчно интеллигентна за съпруга, та се оженватъ послѣ за нѣкоя чужденка, на която изборътъ по нѣкой пѣть не е до тамъ сполучливъ. Излишно би било да се говори за простолудитѣ, което не е достатъчно обдарено отъ сждбата или за колибитѣ на селенитѣ, дѣто прѣдрасждѣцитѣ, суевѣрнетио недостатъкътъ отъ интелектуалния прогресъ почти се забѣлѣзватъ още навсѣждѣ. Ето защо и горѣказаний журналъ, като описва съ доста мрачни шарове сегашното положение на българскитѣ жени,

изисква за тѣхъ едно солидно, свѣстно, практично и твърдѣ грижливо възпитание, а особено по отношение на моралността, съ една дума възпитание, съотвѣтствующе на изискванията на епохата ни. Не се касае обаче тукъ за пълната еманципация на жената, т. е. на женственността, което нѣщо се види да е твърдѣ на мода! *Женский Свѣтъ* никакъ се не стрѣми да види българскитѣ жени да зазематъ професорски катедри или да защищаватъ клиенти прѣвъ сждилицата въ качество на *адвокати*, но изисква положително повдиганieto уровня на тѣхното интелектуално възпитание, за да могатъ тѣ да зематъ въ семействата си мѣстото, което имъ принадлежи, за да могатъ тѣ да станатъ не роби или играчки на съпругитѣ си, но тѣхнитѣ приятелки и повѣренници, и не само дойки, но и възпитателки на чедата си. А понеже всичкитѣ млади жени не могатъ се ожени, та много отъ тѣхъ длъжни сж отпослѣ сами да си удовлетворяватъ нуждитѣ и да не расчитватъ освѣнъ на собственитѣ си сили, то затова, освѣнъ енциклопедическото възпитание, горѣрѣченный журналъ изисква отъ тѣхъ учението специално на женскитѣ ржководѣния, цвѣтоправението, живописството, дантелоправението и на другитѣ клонове отъ артистическата индустрия, които твърдѣ малко сж още култивирани въ България.

Ето главното стрѣмление на тоя журналъ, което се искава въ всичкитѣ му статии, а особено въ слѣдующитѣ: «*Дайте ни образование, ако искате да сме добри майки и примѣрни домакини*», «*учената жена*», «*за образованието на жената въ България*», «*женитѣ бата*» и пр. най-интересната отъ тия статии е: «*обществено-литературното течение на женския въпросъ у насъ*». Слѣдъ като дава въ нежъ една твѣдѣ свѣстна скица отъ староврѣмешното и днешното положение на българскитѣ жени, както и всички вътрѣшни или външни причини, които сж упражнили нѣкакво влияние върху тѣхното положение, съчинителката ѣ исчислява разнитѣ малко или много сериозни органи на българския печатъ, които сж се произнесли въ това отношение.

Женский Свѣтъ не само не забравя тоже и възпитанието на дѣцата, но напротивъ твърдѣ често се повръща върху тоя въпросъ, който разгледва като една отъ най-хубавитѣ женски длъжности. Твърдѣ справедливо една отъ сътрудницитѣ му ни казва, не, ако майката бл а-

горазумно бди надъ кристализацията на душата въ дѣтето, то тогава никакво чуждо или неприятелско влияние не ще сполучи никога да промѣни тоя кристалъ.

За развлѣчение и забавление на читателитѣ служатъ многото белетристически произведения, повечето прѣведени отъ чужди езици, както и многочисленитѣ, публикувани въ всѣки брой, «Разни». Ний тамъ намираме тоже много биографии на жени, като напр. оная на Г-жа de Stael и на Г-ца Мария Башкирцева, артистка, живописка отъ русско потекло, починала прѣди нѣколко години въ Парижъ, а тоже и една специална серия отъ женски биографии, титулирани «Славянски жени». Полякинитѣ се прѣдставляватъ отъ Хенриета Listewka, единъ типъ, заетъ, за зла честь, изъ единъ отъ романитѣ на Захеръ Мазоха, който въпрѣки своя обичай да кори полякинитѣ, характеризиралъ ъхъ по единъ доста симпатиченъ начинъ. Сѣбемъ обаче да се надѣваме, че за въ бѣдѣще сътрудницитѣ на «Женский Свѣтъ» ще иматъ добрата воля да си черпятъ изъ по-добри източници бѣлѣжкитѣ си за по-личнитѣ полски жени.

Въ притурката на тоя журналъ, издавана всѣки мѣсець подъ името «Домакиня» и уреждана отъ Г-ца Елена Манова, намиратъ се най-често разни съвѣти относително домакинството, както и женскитѣ рѣководѣния. Истинската *привлѣкателностъ* на тая притурка се състои въ твърдѣ хубави модели за шевици, които вмѣсто да сѣ заети отъ чужди журнали, които се често случва у насъ, сѣ съвършено оригинали и даватъ една много висока идея за добрия вкусъ на бѣларскитѣ жени. Наспроти това обаче не намира нѣкой тамъ никакви «моди» защото «Женский Свѣтъ» строго изобличава слѣпото подчинение на модата, като припомнюва на читателитѣ си, че най-хубавото украшение, най-хубавитѣ накити на жената сѣ добродѣтелта, скромността, интелигентността и сладостта, отпечатани върху лицето ѝ.

Но онуй, което винаги съставлява най-добрата страна на тая публикация, е дълбоката вѣра и благочестието, които блѣщатъ като златенъ конецъ изъ всѣка страница на туй полезно издание, а особенно въ хубавата статия «Семейство и Религия». По единъ сериозенъ и назидателенъ начинъ съставителката на тая статия характеризира ролята, която трѣбва да играе религията въ живота на семейството отъ люлката до гроба за всѣкиго отъ членовѣтъ му, като при-

бавя, че това именно прави бащитѣ честити, че това образува отлични майки и че това учи на съветѣ за начина, по който да станѣтъ хора полезни на отечеството си. Това сѣщо дѣхновение характеризира тоже чисто и научнитѣ статии, както напр. астрономическитѣ бѣлѣжки, написани споредъ Фламарциона, дѣто съставителката, подписана като любителка на астрономията, изражава се по слѣдущия начинъ: (Виждь края отъ статията «Малко астрономия», год. II, бр. 21, стр. 167).

Тоя откъсленъ дава да се разбере достатъчно и хвърля достатъчна свѣтлина върху хубавитѣ идеи и благороднитѣ чувства, които тоя журналъ иска да распространи помежду читателитѣ си.

Въ заключение казваме, че впечатлението, което ни направилъ «Женский Свѣтъ» неволно на кара да направимъ едно сравнение между тоя журналъ и полскитѣ журнали, редактирани и прѣдзначени за женитѣ. Ако бждемъ беспристрастни, то тогава туй сравнение не ще бжде, уви! твърдѣ ласкателно за насъ; защото «Женский Свѣтъ», редактиранъ твърдѣ грижливо надминѣ въ много отношения не само Bluszez, твърдѣ честенъ и добродѣтеленъ панстина, но въ сѣщо врѣме и твърдѣ тѣженъ журналъ, а тоже и „Tygodnik Mod“, който кара да се почувствува малко нещастествуването на една добра дирекция и «Przedsioit», издаванъ въ Лембергъ, който въпрѣки доброто си стрѣмление, прѣдставя въ всѣки отъ броеветѣ си доказателство за нѣмание редъ и грижа, както и една малко твърдѣ трѣскава прилѣжностъ.

Tytus Sopodzko.

Жената на единъ великъ человекъ.

„Гений и Злодѣйство — двѣ нѣща несмѣстими на едно“ казваше, както е извѣстно, Пушкинскій Сальери, но още тутакзи като си припомни за обвинението, което тѣжеше надъ Микетъ-Анджело, намѣри, че това не е вѣрно т. е. че гениалний человекъ може въ сѣщото врѣме да бжде и злодѣй.

Не знаѣмъ кое е справедливо-първото или второто, но собственорѣчното свидѣтелство на единъ отъ най-гениалнитѣ въ наше врѣме хора, доведе ма до убѣждение, че такива хора могатъ да бждѣтъ най-голѣми тирани, способни съ беспощаенъ егизмъ и възмутителна коравина да губѣтъ всичко, което ги скръжава, което имъ се покланя и което си жертвува заради тѣхъ и живота. . . .

Прѣзъ очилата на увлѣчението отъ гениалния

ореолъ, който всѣкога обаятелно дѣйствува на наблюдателя подобни постѣпки на такива хора се прѣдставляватъ на този наблюдателъ естествени и неподлежащи на никакво обвинение, проявление на една натура, която излиза вѣнъ отъ общия редъ, която не признава и не може да признава никакви закони, която е създадена за туй, за да подчини всичко, което ѝ окръжава, безъ да се грижи какви ще сѫ резултатитѣ на това подчинение. . . .

Споредъ наблюдението на таврезия и беспристрастния, такъвъ образъ дѣйствие, повтарямъ, не е друго освѣтъ едно егонистично, грубо и съ нищо неоправдаемо безсърдечие. . .

Гениалний чловѣкъ, за когото говорѣхъ — Томасъ Карлейль, е умрѣлъ, както е извѣстно, въ 1881 г. и е оставилъ книжа и записки, споредъ които той ни се прѣдставя едно чудовище отъ егонизмъ и коравина. Жертвата на тия свойства на знаменития авторъ на „Историята на Французската Революция“ — е неговата жена.

Историята на тѣхнитѣ отношения е пълна съ дълбокъ трагизмъ и е въ висока степенъ интересна въ психологично отношение, като земемъ въ внимание, че геройтъ на тѣзи история, виновникътъ на трагизма има такъвъ умъ като Карлейля. . . .

Прѣдъ насъ сѫ двѣ съвсѣмъ противоположни една на друга натури, противоположни още при първоначалното имъ развитие, въ първитѣ години на тѣхното съзориране.

Блѣдната жена на Карлейля, Женни Велшъ, единственната дѣщеря на едно почтенно шотландско семейство — хубавица, весела, талантива, блистателна въ всички отношения, обворожителна съ своитѣ вънѣшни и вътрѣшни достоинства, но въ сѣщото врѣме и съ своята ексцентричностъ. . . Той нейния блѣдъщъ мѣжъ, на 4 години по старъ отъ ней, синъ на единъ каменаръ, човѣкъ честенъ и правдивъ, но до такава степенъ строгъ, съ такова, споредъ думитѣ на самия Карлейль „замурованно“ сърдце, щото жена му и дѣцата му „не сѫ смѣли да го обичатъ.“ Тия свойства той е наслѣдилъ отъ прадедитѣ си, които всички били такива, и отъ своя страна ги е прѣдалъ на сина си, на нашия знаменитъ историкъ и критикъ, на когото въ това отношение е прѣдстояло даже да надмине прѣдшественнитѣ си въ семейството.

Да забѣлжимъ още, че неговата майка е била по едно врѣме умоповрѣдена.

Още въ дѣтинството си Тома Карлейль ни очудва и си отбѣсква съ грубостта си, съ мрачната си строгостъ, съ егонизма си, съ достигащата до дивотия биевитостъ, нѣкаква омраза къмъ хората — и всичко това е расло съразмѣрно съ неговото физическо растение. Споредъ собственитѣ му думи, въ врѣмето на университетския си животъ, той е живѣлъ „осамотенъ, поѣдоа собственото си сърдце, и служѣ плячка неизразима вътрѣшна борба, на неизразими вътрѣшни страдания.“ И неговата вънкашностъ е съотвѣствувала на това вътрѣшно

настроение: ниско чело, коси рошави, самиятъ не-одѣланъ, неряшливъ.

Такива сѫ тия двѣ сѣщества въ това врѣме, когато тѣ се срѣщатъ, — срѣщатъ се за туй, щото слѣдъ нѣколко врѣме блѣстящата хубавица, която е била приучена на всевъзможенъ комфортъ, почти изнѣжена отъ своята обстановка, да стане жена на далеко не изящния, мрачния, почти до крайна сиромашия бѣдни чловѣкъ. Съ какво да се обясни такава неочаквана развѣска? Съ явление твърдѣ обикновено; обаянието, което произвежда талантътъ, забѣлжителната натура, а още повече генийтъ на женската натура въобще и на такъози като Женни Велшъ въ особностъ. Женни Велшъ още отдавна отъ самитѣ си юношески години е била проникната отъ стрѣмлението къмъ умственната емансипация, съ жажда къмъ умствения трудъ, съ опитване да излѣзе отъ обикновенната всѣдневна житейска срѣда. Съ свойственната на жената, и при това на такъва жена като ней — осѣтливостъ, умственото и сърдечно нейно око е осѣтило подъ отвратителната наружностъ на младия Карлейль печатъ на гения; и мисълта — която се подкрѣпавала отъ тѣхнитѣ взаимни сношения — да работѣтъ заедно да му помага въ трудоветѣ му, да има влияние на сѣдбата му, да му помогне да стане знаменитъ чловѣкъ, е погълнѣла съвършено тѣзи млада въсприемчива и често екзалтирована душа, явление, както е извѣстно, което се срѣща твърдѣ често. Тѣзи мисль толкова по-дълбоко е пушчала корени въ тѣзи млада глава и въ това сърдце, щото Женни отъ день на день, при всичкото нейно инстинктивно съпротивление, не се е ни осѣщала, какъ се е подчинявала все повече и повече подъ обаянието на този чловѣкъ, който още не бѣ извилъ своята гениалностъ въ нищо още фактически, а само даваше тѣй да се каже, да се огажда. „Азъ не знаѣхъ — писвала младата дѣвойка на своя блѣдъщъ мѣжъ — по какъвъ начинъ нашия умъ е спечелилъ такава властъ надъ моя, противъ моята гордостъ и моето упорство. Но това е вече свѣршено. Биковита относително другитѣ, като муле, къмъ васъ азъ сѣмъ послушна и покорна. Азъ слушамъ вашия гласъ, като гласа на моя втора свѣсть, почти такава страшна, каквато е тѣзи, която ми ги е дала природата. Отъ какъ се зе тѣзи ви властъ надъ менъ? Понеже туза не играѣтъ роля не само вашия гений и вашата добродѣтель. . . .“ Подъ името на тѣзи „добродѣтель“ Женни Велшъ е разбираала тия нравствени качества на Карлейля, които тя сѣщо е открила, а отчасти и въобразила, подъ неговото грубо покривало — правота, честностъ, даже и великодушие. . . .

Но въ това врѣме, когато сѫ се писали тия редове, хубавицата не е и помислювала да стане жена на тогова, на когото сѫ били адресувани. Тя е гледала на себе си, като на неговъ другаръ, на неговъ сътрудникъ. „Азъ ще блѣхъ, казвала му тя въ друго едно писмо, — ваша приятелка, най-добра

и най прѣданна отъ всичкитѣ ваши други приятели до край на моя животъ; но ваша жена — никога! Никога макаръ ви да сте богатъ като Крезъ и знаменитъ така, както разбира се, ще станете съ врѣме». И ти е имала основание да говори така, понеже тя е обичала друго; но съ този други съдбата ѝ раздѣли и той наскоро подиръ туй умрѣ. Женни захванала все повече и повече да се приваза къмъ Карлейля, но любовта, както и по-напрѣдъ не е играла въ тѣзи привязаности никаква роля, и настоятелнитѣ молби на младия дивакъ да стане негова жена, срѣщали се отъ нейна страна постояненъ и енергиченъ отказъ. Каква е била причината на тия настоявания отъ Карлейля, на това несъкрушимо упорство, което най-послѣ се е свършило съ побѣда? Причина твърдѣ характеристична. За любовь тука не е било и дума; на любовта Карлейль още тогава, както и по-послѣ, е гледалъ като на чувство пустячно и недостойно за сериозенъ човѣкъ. Когато е била вече негова жена и въ туй врѣме, когато го е обрѣжавала голѣма извѣстность, Женни е писала: «Отъ кой великъ философъ на нашето врѣме (така се е произносила тя за своя мъжъ) въ послѣдния романъ на Теккерей най-много за ненавистно се признава, за «безусловно фалшиво и достойно за осъждение» това, че любовь е изобразена тука, като чувство, което обема всичкото наше сѣщество и което съставлява неговъ най-великъ интересъ; тогава когато напротивъ, любовь — нѣщо което се казва любовь — заема само едно малко число отъ годинитѣ на човѣческиятъ животъ, и даже въ това значително врѣме тя не е нищо друго освѣнъ единъ прѣдмѣтъ, съ който човѣкъ се занимава между многото други много по важни прѣдмѣти. На Карлейлевия възгледъ любовта, всичкото занимание съ неѣ — е такава празна работа, щото въ героическата епоха, никой не би и помислилъ, а не и да говори за неѣ».

За женидбата же Карлейль се е грижалъ така настоятелно, защото нему отъ една страна му е била нѣжна «къщовница», (а още по-право, както ще видимъ по-надолъ, слугиня), понеже всѣкакви житейски и практически грижи сѣ били за него ненавистни до толкова, че за да влѣзне въ единъ дюгенъ, за да си купи нѣщо, е било за него адска мъка — отъ друга страна въ него се е сложило убѣждение, че когато около него бѣде жена, която да се грижи за всичката му жизненна обстановка, нему ще му бѣде по леко да работи, тъй като въ това врѣме въ неговата глава сѣ били вече много литературни намислени работи. Биографътъ, отъ когото азъ черпѣмъ тия свѣдения, на основание на горѣупомѣнатитѣ книжа и записки, нарича тия побуждения на Карлейля «побуждения отъ такова свойство, каквито подобаватъ на натурата на философа». Азъ мислѣмъ, че замѣняването на «философа» съ «безсърдеченъ егоистъ» би било съвсѣмъ основателно и правилно, особено като се земе въ внимание каква именно жена така упорито е желалъ

той да направи своя къщовница и слугиня Като и да е било, побѣдата е била вече свършена. Женни Велшъ станала Женни Карлейль, безъ да гледа на своето убѣждение, че тя за него не е нищо друго освѣнъ (споредъ собственитѣ ѝ думи) «едно отъ обстоятелствата на неговата съдба». Тя станала жена на човѣка, който още тя като е била мома, ѣе казвалъ, като «вѣчна — споредъ неговитѣ думи — аксиома, като законъ на природата, отъ който не отстапва безнаказанно ни единъ смъртенъ», че да заповѣдва въ къщи е длъженъ безусловно и неограничено мъжътъ; тя станала жена на човѣка, който казвалъ: «когато азъ поискамъ да ми се свари супа отъ камъне, то супата отъ камъне трѣбва да бѣде сварена . . .» Но тя въ сѣщото врѣме пассивно е чувствувала и съзнателно разбирала, че този човѣкъ е великъ умъ и могѣща натура, — и кандисала. А веднѣжъ тя кандисала, тя си дала дума да бѣде, какъвто и да бѣде животътъ, безусловно прѣдадена и покорна на този човѣкъ, и отъ своя страна да направи всичко което е въ човѣческитѣ — а както ще видимъ по-надолъ, и свѣрхчовѣческитѣ — сили за да му даде възможность да достигне до своята велика цѣль. Така да изпълни заетия върху си дългъ, както това е направила Женни Велшъ, сега Женни Карлейль, може само истинска героиня, а азъ бихъ казалъ истинска мъченица, ако тука прѣдъ насъ не бѣ самопостезание доброволно, отъ което, ако би желала тя, то би могла да се избави въ всѣко врѣме.

Цв. Болджиева, Плевенъ.

(Слѣдва).

Изъ философскитѣ етюди

на М. В. Безобразова.

Изъ социалната етика на Харалдъ Хѣфдингъ.

Идеалътъ на етиката. — Семейството. — Бракътъ. — Положението на жената. — Отношенията на родителитѣ къмъ дѣцата.

Съ хуманность и жизненность сѣ пропикингитъ произведененията на датския философъ Хѣфдингъ *) — единъ отъ най-таланливитѣ прѣдставители на съвременната философия. Хѣфдингъ съединява въдушението отъ великото съ добросъвѣстното отношение къмъ малкото. Той казва, че «не всичкото дѣйствиелно е разумно» и повежда, слѣдователно, принципъ, прямопротивоположенъ на хегеловския, но принципъ по-дълбокъ, хуманенъ и жизненъ!

Намъ се чини, че е по-правъ Хѣфдингъ, а не Хегелъ.

Датский философъ мисли, че волята укрѣпва въ насъ само това, което е освѣтено отъ ума и съгрѣто отъ чувството ни — въ основанието на неговата психология лежи единството на всички душевни способности въ човѣка, именно този смѣтъ снатеъ, който е прѣнебрѣгнатъ отъ Хегеля, пожертвуващия и волята, и чувството за едностран-

*) Psychologie, Leipzig. 1887. Ethik, Leipzig, 1888 (и двѣтъ съчинения сѣ нѣмски издания).

чивото развитие на ума. И затова въ логическитѣ построения на Хегеля се забѣлява нѣкаква мъртвещина, — това е схоластика въ XIX вѣкъ въ пълната смисълъ на думата. Хегелъ не е билъ чловѣкъ съ сърдце и не е разрѣшилъ въпроситѣ, които се задаватъ отъ самия животъ, иначе той не би могълъ да не съзнае, колко е далека дѣйствителността отъ идеала, и не би падналъ въ такъво дълбоко и горчиво недоразумѣние, т. е. не би считалъ дѣйствителността за разумна.

Дълбокий и искрени идеалистъ Хегелъ не идеализира дѣйствителността, но счита, наедно съ това, като най-големо нещастие за чловѣка понижението на идеалитѣ му. Датскій — философъ не провежда граница между теорията и живота, а мисли, че колкото е по-вишъ идеалътъ, толкова е по-нравственъ и животътъ, толкова по-добра става тѣзи сѣща дѣйствителностъ, която Хегелъ съ такъвъ олимпийско равнодушие е провъзгласилъ за разумна.

Ний нѣмаме прѣдъ видъ да прѣдставимъ тукъ разборъ на произведения на Хегелъ, а искаме само да охарактеризираме неговия идеалъ за семейния животъ — идеалъ който ярко освѣтлява дѣйствителността и така сѣщо релефно очерта нейнитѣ тъмни страни, както и свѣтлата личностъ на автора.

Цѣльта на прогресса, споредъ Хегелъ, е очеловѣчението и освобождението на личността. Колкото е по-възможно осмъществлението на такъвази цѣль, толкова по-вече се приближаваме до това врѣме, когато ще царствува хуманността, и ще се осмъществи идеалътъ на социалната етика. Царството на хуманността ще се отвърди на земята, когато общество ще се състои отъ хармонически и всестранно развити личности. Колкото по-големо ще бѣде числото на такъвато хора и по-трайна тѣхната взаимна свръзка, толкова по-близо ще бѣде осмъществлението на идеала. Най-лесно се осмъществява той въ тѣзи клѣтка, която се нарича семейство. Семейната свръзка е най-трайната и най-спокойната на свѣта, — тя служи като идеалъ за всички други, защото въ нейното основание лежи симпатията или съчувствието на членовѣтъ. Въ семейството чловѣкъ живѣе съ всичкитѣ страни на своето битие, проявява всичкитѣ си сили и способности, като начева отъ най-нискитѣ инстинкти и свършва съ най-възвишенитѣ стрѣмленія на духа си. Не смъществува друга форма въ общественния животъ, която така би поглъщала цѣлия чловѣкъ и до толкова би способствувала за самостоятелното развитие на отдѣлнитѣ личности и тѣхната тѣсна свръзка.

Елементътъ на безсѣзнателното играе въ семейния животъ по-важна роль, отъ дѣто и да било другагѣ. Дома у себе си всѣки не слѣди толкова строго за всѣка своя дума и постъпкъ, затова и се живѣе по-добрѣ или по-леко. Когато домашний животъ се е сложилъ благоприятно, то семейното чувство, въ което влизатъ хиляди различни впе-

чатления, въспоминания и настроения, често пъти получава страстенъ характеръ. Когато нѣкъ, на-противъ, хората не си уйдисатъ, то не съ по-малка сила ненавиждатъ единъ другото.

Но семейний животъ е ограниченъ въ такива тѣсни рамки, че чувството къмъ семейството не се съгласява съ любовта къмъ чловѣчеството въ-обще. Отъ това, обаче, никакъ не слѣдва, че тѣзи двѣ чувства сѣ несъвмѣстими; на-противъ любовта къмъ чловѣчеството не прѣдставлява нищо друго, освѣнъ расширение на семейната симпатия, и затова служи като добъръ противовѣсъ на личния егоизмъ, който винаги е по-тѣсенъ и отъ тѣзи любовъ, която е ограничена отъ тѣснитѣ рамки на родственното чувство. Много малко има такива които би можали така сѣщо топло да се отнасятъ къмъ чловѣчеството in abstracto, както къмъ близкитѣ си, болшинството не би било въ състояние да живѣе безъ семейство, и затова то спасява отъ гибель доста много хора. Ний говоримъ тукъ за идеалното семейство, макаръ дѣйствителността и да е далеко отъ идеала, но тя може да се приближи къмъ него и повѣкога се приближава.

Множество условия — влияйтъ върху формата на брака, за това тя е и различна у разнитѣ народи. При по-ниска стѣпенъ на цивилизацията отношенията на половетъ се характеризиратъ съ насилие. Трудно е, разбира се, да се съгласимъ съ мнѣнието на Бахофенъ и Леббокъ, че ужъ въ първобитнитѣ врѣмена е смъществувало пълна свобода въ половетъ отношения, така нарѣчений *хетеризмъ*. Това не е могло да бѣде за това, защото жената не е служила само като срѣдство за удовлетворение половеца инстинктъ на мъжа, а е била и негова пълна рабиня, т. е. изпълнявала е всичката тѣжка работа, която не искалъ да земе върху себе си нейний господаръ, а по тѣзи причина и икономическа цѣнностъ. (Слѣдва).

Прѣвела И. Тва.

Пѣсень

(Расказъ).

(Продължение отъ 5-ий бр.)

Всичко това бѣше прѣзъ страстната седмица, въ четвъртъкъ. Познатий ни селенинъ бѣше трѣгнѣлъ отъ Петербургъ, кѣдѣто билъ испратенъ отъ настоятеля *) на старообрядческата «моленна» **) въ Дубровици — село, населено само съ старообрядци. Въ Петербургъ е билъ испратенъ да купи вощені свѣщи, дървено масло, таманъ, — прѣдмѣти необходими при богослужението.

На връщаніе отъ Петербургъ той се бѣше спрѣлъ за нѣколко часа, отъ единъ тренъ до други,

*) Настоятель или «духовенъ отецъ» наричатъ старообрядцитѣ — безпоповци, своитѣ старци, които се избиратъ за блюденіе на цѣството и извършване на богослужението.

**) Кѣща, въ която се извършва богослужението имъ — проста, безъ всѣкакви външни символически знаци.

на Н-ската станция, у единъ богатъ лѣсопромишленникъ-старообрядецъ. Той трѣбвало да поговори по порѣчката на сѣщия настоятель, съ този лѣсопромишленникъ за нуждитъ на «моленната», къмъ която и той принадлежалъ.

Сега старецътъ си бѣше тръгналъ за у дома и на слѣдующата станция трѣбваше да слѣзе, а отъ тамъ да си тръгне съ кола, които бѣха испратени за него отъ с. Дубровици.

До като се продължаваха прѣговоритъ и пробитъ между младежъта и Александра Василевна, старообрядецътъ си мѣчеше и не обръщаше никакво внимание на окръжающитъ. Всички тѣ бѣха хора праздни, «мирски» (свѣтски), а значи и грѣховни, разговоритъ, на които трѣбва да се избѣгватъ още по-вече въ «такива дни», дни прѣзъ най-строгия постъ и най-продължителни молитви, когато старецътъ, (та не само той, а и всички негови единомисленници, «родни», т. е. които окончателно сѣ се отрѣшили отъ свѣта), — бѣха по единъ пътъ въ день, — и то сухъ хлѣбъ и вода, — а въ срѣда и петѣкъ положително нищо не туряха въ устата си.

Но ето че Александра Василевна, за която по видимоу, всички дни бѣха равни, запъ, за велико негово негодование и огърчение.

«Дяволищина намислихъ! . . .» помисли си той: «я още въ какви дни! . . . Страшна недѣля, а тѣ, ето ги на какво вършатъ! . . . Дяволски пѣсни! . . . И ти тукъ сѣдишъ, наедно съ тѣхъ ще бѣдешъ и осѣденъ! . . . Господи, прости ми великитъ съгрѣшения! . . .» Дълбоко, дълбоко въздъхна старецътъ: «А тѣзи пѣкъ желѣзници: и да не искашъ въ грѣхъ ще влѣзешъ съ тѣхъ! Ея-на, каква дяволска пѣсенъ запъ! . . . Страшно е и да сѣдишъ наедно съ тѣхъ: току поглежъ, че земята ще се раскрие и ще те погълне наедно съ тѣхъ! . . . Господи, Исусе Христе, Сыне Божій, помилуй насъ грѣшникъ! . . .»

И старообрядецътъ наченъ да твърди на ума си Иисусовата молитва, като удълбочи въ нея всичкитъ си мисли и се стараеше нищо да не види, чуе и въобще на укръжающето го да не обръща никакво внимание.

Между това Александра Василевна пѣше:

Віють вітри, ві — ють буйны,

А — жъ деревъя гнутя! . . .

Раздаде се силенъ, приятенъ съ ласкающъ тембръ греденъ гласъ.

Ой, якъ болитъ мо — ое сердце,

Са — ами слезы льются! . . .

Гласътъ ѝ бѣше, дѣйствително, прѣлестенъ, съ меки високи ноти, които обхващаха душата на човѣка и които тя пѣше така леко и свободно, като безъ да искаше.

Освѣтъ всичко това, Алекс. Василевна пѣше горещо и душевно. Сѣкашъ въ пѣнието си бѣше вложила всичката душа, чувствуваше и прѣживяваше сама всички страдания, мѣчения и любовъ, за които се пѣше въ пѣсенъта. (Слѣдва).

Разни.

Съ особена радостъ се научаваме отъ Габрово, че Г-ца Ю. Арнаудова, една отъ най-първитъ сътрудници на списанието ни, била прѣвела забѣлжителния дѣтски романъ: «Малкий лордъ Фаунтелрой» отъ известната писателка Френсисъ Бернетъ, прѣводѣта на който романъ съ Височайшето сѣзизволение на Нейното Царско Височество Княгинята на Бамарил, щѣла да бѣде посветенъ на Негово Царско Височество Прѣстопронаслѣдника Бориса, княза Търновски. Книжката щѣла да бѣде скоро издадена.

Италианската царица Маргарита. Г-нъ Arthur Warren, чрѣзъ Английското списание „Woman at home“ ни разказва фамилиарния животъ и интелектуелнитъ обичаи на Италианската царица Маргарита. «Царицитъ не винаги сѣ хубавица, нито пакъ винаги много образована. Царицата Маргарита прави изключение: тя не само е най-прѣкрасната, но и най-учената между Европейскитъ Величества». Тя знае прѣкрасно английски, нѣмски, испански и латински и говори тѣзи различни езици тѣй добръ като своя; тя учи сѣщо достатъчно гръцки. Тя цитира свободно въ разговоръ си откъслечи отъ Плутарха, Данте, Гете и др. и написа единъ опитъ върху Шекспировитъ героини.

Тѣзи учена царица, не се ограничава само съ изучаването на поетитъ. Тя държи въ една ръка сѣчиненията на Дарвина, а въ друга тия — на великитъ теолози . . . Тя е една отъ рѣдкитъ личности върху континента, които познаватъ Ruskin, не само по име, но съвсѣмъ иначе; тя е въ течението на всичкитъ сѣврѣмненни артистически издѣлния . . . Тя е добъръ ботаникъ и нейната библиотека съдържа сѣчиненията на всичкитъ по-главни сѣврѣмненни Ботанисти и зоолози.»

Нѣма жена по-активна като царица Маргарита. Тя си ляга късно и става рано. «Шестъ часа снъ; такъвъ ѝ е максимума; но обикновенната ѝ цифра е петъ часа . . . Отъ нѣколко години царицата стои винаги будна слѣдъ полунощъ, за да слѣди любимитъ си научни изслѣдвания. Тя пише стихотворения на латински езикъ и прѣвжда отъ другитъ класически автори. И между толковато занимания тя намира врѣме за да изпълнява своитъ сувереннически длѣжности.

Карьерата на една жена писателка. — Misses (Госпожа) Frances Hodgson Burnett, авторката на „Petit lord“ бѣша една бѣдна учителка въ едно училище. Като нѣмала книга и като материалитъ ѝ срдства не ѝ позволили да си набави такава, тя написала първия си ръкописъ по обвекитъ на стари тетрадки, които набавила отъ тукъ отъ тамъ. По настоятелна нейний годишенъ приходъ, разбира се, отъ сѣчиненията ѝ е 20000 лири стерлинги, или нѣщо около 500000 лева. За произведенята ѝ излизно би било да се каже, какъто и да би било, защото ми се струва сѣ доста познати.

Първото похче. — Първото похче бѣше носено и

турено въ употреблението въ Европа, преди 350 години. Жената, която направи тази велика стъпка към цивилизацията била една прекрасна Венецианка, на която своето „fazzoletto“ направи единъ цѣленъ успѣхъ.

Италиа прочее е люлката на похчетата. Скоро тѣ прѣминѣхъ Алтійскитѣ планки и се распространихъ въ Франція, идѣто тѣ бѣхъ приети отъ благородницѣ и придворницѣ дами на Хенриха II.

Похчетата въ тази епоха обработвани отъ двѣ скъпи платъ, окрасени съ разни шевици, бѣхъ прѣдмѣтъ на голѣмъ луксъ. Прѣзъ епохата на Хенриха III се появила идеята да ги парфюмирахъ.

Чакъ прѣзъ 1580 год. Германия се запозна съ тѣзи тоалетни прѣдмѣти. Нарѣкли ги „fazzolettin“, споредъ тѣхното италианско име „fazzoletti“; тѣ не били въ употреблението освѣнъ отъ князѣто и богатѣшитѣ. Употреблява ги тожѣ за подарѣци на годениницѣтъ. Тѣ били тожѣ прѣдмѣтъ за издаването на единъ законъ. Единъ указъ забранилъ употреблението имъ отъ народа въ 1595 год. По-послѣ малко по-малко достигнали въ употреблението, въ което ги намираме.

Трѣбва да благодаримъ на прекрасната Венецианка, която е изнамерила похчето. И не е трудно дѣйствиелно да си прѣдставимъ, че най-прекраснитѣ и най-знаменититѣ личности въ сръднитѣ вѣкове не познавали това платнено парче и че Беатриче на Данте и Лора на Плуларха сж се осеквали, безсмысленно съ прѣсти? . . .

Съобщава

Невѣнка С. Каршовска.

Книги и списания.

получени въ Дирекцията ни.

Семейно опише, илюстрирано домашно списание; излиза всѣкий мѣсець. Редакторка М. Недѣлкова-Попова. Издава дружеството «Сюзъ» въ гр. Варна. Год. I. Януарий 1895 г. брой 1. Желаетъ му добъръ успѣхъ.

Християнскій Свѣтъ, мѣсечно религиозно илюстрирано списание. Издава Методистката Епископална Миссия въ гр. Руссе. Год. IV, Мартъ 1895 г. брой 3.

Дѣтководителъ, мѣсечно илюстрирано списание за дѣца. Год. IX. брой 2. Самоковъ, Февруарий 1895 г.

Вздръжателъ, мѣсечно списание на българскій въздръжателенъ сюзъ. Год. I, бр. 2. Февруарий 1895 г. Соф. я.

Юридически прѣгледъ, излиза подъ редакцията на Стефана С. Бобчевъ въ Пловдивъ, дваждъ на мѣсеца (освѣтъ вѣканционитѣ — Юлий и Августъ). Всѣка книжка съдържа 3 печатни коли. Год. III, книжка IV, Февруарий 1895 г.

Дѣло, мѣсечно списание за литература и общественни знания. Редакторъ: В. Благоева. Излиза въ началото на всѣки мѣсець въ размѣръ 5 коли. Год. I, книжка V, Февруарий 1895.

Анархизма въ социалистическата еволюция. Прѣвод отъ френски. Руссе 1895 г. № 1. Цѣна 20 ст.

Салариата или сегашната форма на оцѣняване труда отъ Петър Кропоткин, Превод отъ френски. Разград 1895 год. № 2, цѣна 15 ст.

Корреспонденция.

Г-ни и Г-а Ст. Радинова *Варна*, получихме стойността на списанието за 1894 г. благодаримъ. Д. Янковъ *София*, А. Т. Абаджиевъ *Казанлъкъ*, С. Протичева *Кюстендилъ*, М. В. Гелова *София*, Е. Игнатова *Станимаха*, получихме стойността на списанието и «Домакия» за 1894 г. благодаримъ. Подпоруч. Е. Филипповъ *Пльвенъ*, капит. Колчаковъ *Кюстендилъ*, Е. Бойчева с. *Кесарево*, Рад. Стефановъ *Ишикларъ*, Н. Мутафовъ, Ал. Ив. Попова *Свищовъ*, Д. Инджева с. *Войвода* (Новиназарско), получихме стойността на списание и «Домакия» за 1895 г. благодаримъ, А. Карамандракова *Тутраканъ*, получихме 13 лева, отъ които 7 лева мнѣхъме за абонамента ви за 1894 г. и 3 лева за Ф. Теодорова, стойность на «Домакията» за 1894 г. и 3 лева оставатъ, които мнѣхъме въ смѣтката Ви за 1895 г., тѣй като паритѣ не бѣхъ 11 лева, споредъ писмото Ви.

Г-ни и Г-а М. Бисерова *Руссе*, получихме 5 лева до 5-ий брой 1895 г. Анка поруч. Кояджиева *Стара-Загора*, получихме 8 лева, отъ които 7 лева за 1894 г. и 1 левъ за 1895 г. М. Бакърджиева *Карлово*, получихме 4 лева за 1894 г. молимъ за останѣлия 1 левъ, броеветѣ Ви се испратихъ, Ц. Узанова *Руссе*, желанието Ви ще се удовлетвори, Д. Дамянова *Краиова*, получихме стойността за 1894 и 1895 г. благодаримъ. Г-ца М. Янкова *Радомиръ*, получихме 4 лева за II-то полугодие на 1894 г. и 7 лева за 1895 г. благодаримъ. Ст. поруч. Забунова *София*, получихме 7 лева, молимъ съобщете гдѣ и съ какъвъ адресъ сте получавали по-напрѣдъ списанието, за да се съобразимъ; Едва студентка: «*Нодиръ двадесетъ години*» е получено и Ви благодаримъ, но трѣбва да ни съобщите сжчинското си име, за да се помѣсти.

Г. Качулевъ *Ямболъ*, поканвете се да внесете въ редакцията 45 лева, стойность на 6 абонамента прѣзъ 1893 г., които сте събрали като настоятель. — М. Дичевъ *Елена*, молимъ внесете колкото абонаменти имате събрани отъ Силистра прѣзъ 1893 г. като настоятель. — Хр. И. Партеневъ *Ломъ*, молимъ внесете колкото абонаменти имате събрани отъ Ломъ прѣзъ 1893 г. като настоятель.

ИЗВѢСТІЯ

1. Обявява се за знание на г. г. абонатитѣ и абонатитѣ ни, че агентъ на списанието и притурката ни «Домакия» е за тая година пакъ г. **Юрд. Маровъ**, който е излѣзълъ вече да събира абонаментитѣ отъ неплатившитѣ ни абонати, сръщо което ще имъ дава редовна расписка, подписана отъ Директорката и подпечатана съ печата на списанието, и да записва нови такива за III-та годишнина; за това се умоляватъ всички да иматъ пълно довѣрие къмъ него и да му броѣтъ абонамента си за списанието и притурката «Домакия».

2. Съобщава се за знание, че отъ сега нататкъ, ако се яви нѣкой абонатъ, който да повръща броеветѣ, заедно съ това се умолява да придружи и стойността на полученитѣ вече броеве.

3. Дирекцията на «Ж. Свѣтъ» честь има да помоли всичкитѣ ученолюбиви Г-жи и Г-ци, които иматъ благородната воля да ѝ сътрудничаютъ, щото испратенитѣ до неѣ за публикуване статии, оригинални или прѣведени да бѣдѣтъ по възможности кратки.